

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 97
סיון תשע"ו

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

מיהרו למדוד, אולי הרווח הפרוץ רק י אמות ואפשר לומר בו עומד מרובה, אבל בצער רב התברר שהפתח הוא 5.80 מטר, יותר מי אמות לכל השיטות.

הבודקים התפלאו, איך האחראי לא משגיח ובודק שהעירוב פסול ממש. היה שם אחד מהבודקים שעבר על העירוב לפני שנתיים, בשעה שתכננו שם עירוב שכונתי, והוא זכר שהיה במקום הזה ישיבה, והיה כאן מבנה של חדר אוכל, שהוא חיבר בין הבנינים, ולא היתה פירצה, אלא שכעת המבנה איננו, הישיבה עברה מקום, ופירקה את המבנה. הם התבוננו היטב מסביבם, וראו את שאריות המבנה, ונסעו מאוד מהתגלית החמורה, שעירוב העיר כולו פסול במשך תקופה, בגלל פירצה אחת של ששה מטרים בלבד. וכל זה מאותה סיבה שקשה לאחראי להבחין במה שקורה אחורי הבתים. הוא ידע שבשורות הבנינים האלו יש רצף של גדרות ומבנים, ולא העלה על דעתו לבדוק שמא הרסו את אחד המבנים.

מדבר זה אנו לומדים שיש דברים שקשה לפקח עליהם, ועלינו ללמוד שלמרות שמוטל על העוסקים לעשות ככל האפשר, אנו נלמד להימנע מלטלטל ומלסמוך על העירוב במקומות כעין אלו, למרות שיש עליהם אחראי מסור ויר"ש, כיון שכמעט אינו בידו לגלות את כל השינויים והבעיות המתחדשות. אא"כ ידוע שהוא בודק ומפקד גם על המצב אחורי החצרות.

עירוב שאינו מפקח טוב יתכן שפסול לגמרי

בשבוע זה התקשר אברך טוב למוקד העירוב, ושאל מה מצב העירוב בישוב פלוני. אמר לו המשיב שיש שם אדם שמפקח על העירוב, אבל הוא עירוב בעייתי, ולא ברמה הראויה למשפחות בני תורה. אמר האברך שהוא מבין מהתשובה שהפיקוח בסדר, וזאת אומרת שהחוסים קיימים אין חוט קרוע, רק יש להם קולות שעושים לא לפי כל השיטות, א"כ הוא יכול להקל לבני ביתו לטלטל. אמר לו המשיב מי אמר לך שהקולות שעושים הם לא פוסלים, מה יעזור לך שיש את כל החוסים אם העמודים אינם כהלכה, או שהחוט אינו במקום. מספיק שלא הקפידו על חוט אחד והוא בטעות קשור מן הצד, הרי כל העירוב פסול באופן מוחלט. הרי זה דומה לחנות ירקות בכשרות רדודה, שהם מעשרים את הירקות רק לא מקפידים לעשר נכון, האם יש תועלת במעשר שאינו טוב, וכי יש טעם להקל בו. הרי אם עישרו לא נכון, נשאר האיסור בחומרתו. וגם בעירוב אם לא הקפידו על כל ההלכות, יתכן שהעירוב פסול.

יש לציין בענין זה, שיש אנשים שנראה להם כביכול בכשרות רדודה עושים הכל טוב, רק לא לפי כל השיטות, ולכן הם שואלים את המוקד הטלפוני, "האם ברמה עירונית עירוב פלוני כשר?". אבל זו טעות, כיון שכאשר הפיקוח אינו מושלם, מצויים דברים שפוסלים ממש, בפרט בעירובים שיש כ"כ הרבה הלכות מורכבות, וגם האחראים מחפשים כל מיני פתרונות זולים במקרים שנפגע העירוב, וקושרים את חוטי העירוב לעמודי חשמל ולגדרות, ואינם בקיאים לשים לב שיש הרבה צורות שאינן כשרות. והיו כבר עשרות מקומות, שגילו שהאחראי התמסר כל יום שיש לקשור את החוסים שנקרעו, אבל היו שני חוסים מכל העיר שהוא קשר אותם מן הצד, וכל העבודה היתה לריק, וכל הטלטול היה אסור רח"ל. המקרים האלו מצערים מאוד, והגברת המודעות והידע הפרקטי, המופיעים בגליונות אלו, זה הפתרון והסיוע שניתן לשדרג את הבדיקה והתיקונים שהאחראים עושים, כל אחראי במקומו ובתפקידו, ע"י שיידע מה יכול לקרות, איזה צורה כשרה ואיזה פסולה. ועכ"פ חשוב לנו לדעת שעירוב צריך כשרות טובה ופיקוח טוב, ושיהיה לאחראי תקציב מרווח לתקן טוב, וכאשר חסר משהו בדברים אלו, הדברים יכולים להגיע בקלות לידי פסול ממש.

הארכת גובה העמוד ע"י צינור מן הצד

בשבוע האחרון עברו בודקי העירובים של מוקד העירוב, במקום מסוים שעשו עירוב לחבר בין שני ישובים. העירוב הזה ידוע ומפורסם, וכבר כמה

התושבים שמרחיבים בקצוות העיר פוסלים את העירוב

בשבוע זה שוב עסקו עובדי מוקד העירוב, להתקין עירוב בישוב במרכז הארץ. לאחר כמה שנים שלא טיפלו בעירוב, ולא נשאר ממנו אלא כשליש מהעמודים, כיון שרבים הרחיבו את חצרותיהם. דבר זה הוא אחד הבעיות הקשות בעירובים העירוניים, שיש להם עשרות או מאות עמודים שנמצאים סביב לעיר מאחורי הבתים והחצרות, ובכל תקופה יש תושבים שבונים ומוסיפים בחצר שאחורי הבית, ופוגעים בעמודי העירוב, מעקמים אותם, או אפילו עוקרים אותם, ולא מתוך כוונה רעה, אלא שהם בתוך השטח הפרטי שלהם. בשעת התקנת העירוב הם היו אדיבים, ונתנו להעמיד את העמוד היכן שרוצים, וכעת הם צריכים את השטח, וזה זכותם, אלא שהעירוב נותר פסול ונתון בבעיה קשה.

כמו כן מצוי שאנשים מקיפים את השטח שאחורי הבית בגדר, או בונים מבנה קל תחת צורת הפתח, ואפילו אם אינם נוגעים בעמוד לרעה, הם יכולים

לפסול את העירוב. במקרים אלו הבעיה עוד יותר קשה, שהאחראי לא מעלה על דעתו שהעירוב נפסל, הוא עובר כל שבוע בכביש, ומציץ בין הבתים לראות שהחוסים שלמים, ואינו יודע שמאחורי הבית נעשה שינוי ועשו גדרות והעמידו מבנים מתחת צורת הפתח. וגם אם הוא

רוצה להקפיד על עמוד המוקף בגדר, כמבואר במשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"י"ג) שאם אפילו עמוד אחד נמצא במקום המוקף מחיצות, לאו כלום הוא, האחראי אינו יכול להבחין בזה, כיון שאינו רואה מה קורה מאחורי הבתים, אין לו גישה לשם עם רכב, ואינו יכול לצאת כל פעם מהרכב ולהיכנס בחצרות, כשמדובר בהיקף של עיר שלימה.

לעורר לבדוק ביסודיות פעם בכמה חודשים

אין פתרון בטוח וברור לבעיות אלה, אבל הרבנים והעוסקים בעירובים אומרים, שצריך לפחות לעשות כן פעם אחת בתקופה, לעבור מקרוב על העירוב, להיכנס אחורי הבתים ולבדוק שלא נעשו שינויים הפוסלים. [ולא צריך לעשות את כל ההיקף בשבוע אחד, אלא כל שבוע יעשה קטע מסוים, באופן שתוך כמה שבועות יגמור את כל ההיקף].

ולמעשה כמעט כולם יודעים שחשוב מאוד לעשות בדיקה זו, אך בפועל כמעט לא מגיעים אליה. האחראים המסורים טרודים ועסוקים בבדיקה הרגילה ובתיקונים השגרתיים, שגם בזה מדובר במסירות גדולה, בימי שיש בחורף הגשום, ובקיץ הלוהט, ואינם מגיעים להוסיף את הבדיקה היסודית, ובפרט אחרי שעוברים כמה שנים שהם בתפקיד. וא"כ זו באמת בעיה קשה, שמצויה בעירובים הגדולים העירוניים. במוקד העירוב מעונינים לסייע ולעזור גם בתפקיד הקשה הזה, ומדרבנים את העוסקים לבוא עמם לבדוק את העירוב ביסודיות, וע"י שהאחראי מראה את העירוב למישהו אחר, מעצמו הוא שם לב לדברים, או שהשליח מעורר אותו לדברים נוספים. ובבדיקות אלו מגלים הרבה דברים מפתיעים.

ישיבה שעברה ופרקה מבנה, ופסלה את העירוב

בשבוע שעבר עברו הבודקים על קטע מעירוב של אחת הערים הידועות, היו מקומות שהם מצאו דברים לדון בהם. עד שהם הגיעו למקום אחד שהיתה פירצה בין שני בנינים, ולא ראו שם שום צורת הפתח. עמוד אחד של העירוב היה בתוך חצר שסגרה שטח עם העמוד, והעמוד השני היה ללא חוט. הם

כח התעוררות להמשיך במאמצים הרבים, לתקן ולהתקין עירובים בישובים ובכל מקום שהוא.

ממשיכים בסידור העירובים בישובים

בשבוע שעבר ובשבוע זה השקיעו מאמצים רבים במוקד העירוב להוסיף ולסדר את העירובים בשני ישובים, שיהיו באופן הראוי למשפחות האברכים המתאחרים בהם. באחד המקומות עשו שביל לחלק קרפף, ובמקום נוסף היה עמוד מוקף בצמחים גבוהים שיש בו חשש פתחי שימאי, וגם הם הגיעו במקום מסוים תחת החוט לגובה י" טפחים, והם כמחיצה המחלקת את הפתח. לכן העוסקים פינו את הקוצים שתחת החוט.

עשיית תכיל תחת מקום החוט

כאמור זו בעיה נפוצה וקשה, שבעירובים בישובים מקילים בכמה דברים שרבותינו הורו בהם לאיסור. כמובן שאין לנו תלונה ח"ו על מה שהם מקילים, אם כך הורו להם הרבנים, אלא שעבורנו זה לא מתאים ולא מספיק, ובודאי שבשביל "נופש", לא נכניס את עצמנו לסמוך על דבר שההיתר שלו נאמר בשעת הדחק, מחמת שאין אפשרות לעשות יותר.

ההכרעה להתיר בלית ברירה נעשתה בהיתר

בשבוע שעבר נפגשו עם רב של אחד הישובים, ודיברו עימו בענין שטחי קוצים יותר מבית סאתים. הרב אמר שהוא הסתפק בזה, והזמין רב פלוני שעוסק בעירובין של עיר פלונית, והוא הגיע ובדק את כל המקומות ואמר שזה כשר, כי אם לא מקילים בזה, לא יהיה עירוב כמעט בשום מקום.

הנה הטענה הזו נכונה, שאם רוצים לעשות עירוב לעיר שלימה, או למושב שלם, ברור שיהיה בעיות של שטחי קוצים יותר מבית סאתים, אא"כ ישקיעו בעמודים נוספים לקרב את הגבול אל הבתים. אבל זה עצמו אינו דבר ראוי, לעשות עירוב שמוגבל ומוכרח לחפש קולות. עירוב כזה נעשה רק שבביל להציל את המטלטלים, או עבור מי שלא יכול להימנע מלטלטל, אבל משפחות אברכים שנוקפים לשמור את ההלכה כפסקם של רבותינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ומרן הגר"ג קרליץ שיבדלחט"א, שהורו שהשטחים האלו פוסלים את העירוב, הרי אנו מוכרחים למנוע עצמינו מלטלטל בהם.

כשהפיקוח אינו מהודר יש גם חשש של פסול

יש להוסיף ולהדגיש, בעקבות שאלות רבות של אברכים, שכל האמור שהבעיה היא רק בשישובים מסתמכים על קולא בענינים מסוימים, מדובר בשישובים שנבדקו שיש להם גדר תקינה, ויש אחראי שיועד את ההלכה. אבל בשישובים שיש בהם צורת הפתח רבות, או גדרות שאינם תקינות, יש עוד הרבה דברים, שיתכן שמדובר בדברים פסולים. בעת כתיבת שורות אלו, התקשר אברך ושאל על ישוב דתי מסוים, והמשיב אמר לו שהעירוב אינו ברמה שכוונתה, והוא קיוה שהאברך יבין שצריך להימנע מלטלטל, ובכך יחסוך מלפרט לו שהעירוב עם בעיות הלכתיות. אך האברך רצה בכל זאת להתיר לב"ב ללטלטל ושאל האם עכ"פ מה שהאחראי מתקן כשר בדיעבד, או שיש חשש של פסול ממש. המשיב לא ידע כיצד להסביר לו שיש חשש פסול ממש, לכל עירוב יש תיקונים כמעט כל שבוע, ואם האחראי אינו בקי ממש בהלכות, יתכן שיתקן בצורה פסולה, כי בהבדל קטן יכול להפוך מכשר לפסול. המשיב בחר להסיר את האחריות ממנו, ואמר לו שהוא לא מכיר את כל התיקונים שהאחראי עושה לדעת אם בדיעבד אפשר להכשירם, כי בכל שבוע מתחדשים תיקונים.

לחי שנמצא תחת כבל המהזיק את החוט

בשבועות האחרונים היו שלוחי מוקד העירוב בעירוב של ישיבה מסוימת, שעשתה עירוב מהודר לבנינים של הישיבה. התעוררה שאלה הלכתית באחת מהצורות הפתח שעשו שלכאורה נראה שאם היו עושים בצורה נורמלית לא היו מגיעים לבעיה כזו, אלא מחמת שהשתמשו בפתרון מאולתר לקשירת החוט, לא הבחינו שיש בעיה הלכתית במה שנעשה. בין שני בנינים של הישיבה, עשו צורת הפתח, ע"י שקשרו חוט לקיר של הבנינים, והעמידו תחתיו לחיים בשני הצדדים. בצד אחד הם מצאו כבל חשמל שהיה משוך מהקיר, והחליטו שאפשר לקשור את החוט לכבל החשמל ולחסוך לקדוח בקיר, והנה יש מקרים שחוט חשמל היוצא מן הקיר, אינו יציב כ"כ, ומפחדים למשוך בו חזק, ואז יוצא שחוט העירוב הקשור אליו רפוי, והוא מתנדנד ברוח או שוקע

פעמים שאלו במוקד על כשרותו. כמובן שמראש היה ברור שאינו מרמה טובה, במקומות כאלו תמיד יש עמודים עקומים וכו'.

ובכל זאת כיון שעברו שם, הם התבוננו על העירוב תוך כדי נסיעה, ופתאום אחד מהם אומר לנהג לעצור, הם יצאו וראו שמתוך שורה ארוכה של צורת הפתח מסודרים, יש צורת פתח אחת שאינה כשרה, התברר [לפי סימני השטח], שהמקום הזה משמש כניסה לשדות, שבו עוברים טרקטורים וציוד כבד, וכנראה שהחוט היה נקרע לעיתים קרובות, לכן האחראי האריך את העמוד והגביה את החוט, אלא שהוא לא העמיד עמוד חדש גבוה בצורה תקינה, אלא עשה הארכה לעמוד וחיבר מוט נוסף מצידי, והרי זה צורת הפתח מן הצד, ודין זה אינו רק לשיטות שפוסלות עמוד עקום מחמת שצריך שהחוט יעבור מעל ה"י התחתונים של העמוד, אלא גם אם ישירו עמוד עקום, הרי זה דוקא כשהעמוד הוא צינור ישר, שנחשב שהחוט על גבי החלק התחתון, משא"כ כשניכר לכל שהם שתי צינורות נפרדים שצמודים זה לזה, והעמוד העליון אינו מגיע עד הקרקע, אינו כשר. וע"י מה שהארכנו בד"ן זה בגליונות הקודמים. האחראי היה סבור שהוא מצא פתרון להכשיר את העירוב בצורה קבועה, אבל מחוסר ידיעה הוא פסל את העירוב בצורה קבועה. רואים מזה כמה צריך להקפיד לשמוע וללמוד את ההלכות עם הפרקטיקה המעשית.

עמוד העמוד לעמוד מן הצד, להגביה נבנה העמוד

הוצאה מלאכה גרועה, אנשים מתקשים להבין שזו מלאכה

באחד המקומות שהיו שלוחי מוקד העירוב, הם פגשו אדם מן המושב שתפקידו לפקח על העירוב ביישוב הסמוך לביתו. הוא עצמו היה מחויב לעירוב הזה, ועד היום בינתיים אין עירוב ביישוב שהוא גר. והאחראי אמר לנו שמצוי שאמו שגרה לידו מכינה ומביאה לו סלטים ומאכלים בשבת, ונותנת לו שיקח, והוא אומר לה בכבוד שאינו יכול לקחת בשבת, כי אין עירוב. המצב הזה חוזר על עצמו לעיתים קרובות, ולמרות שהמשפחה שומרת שבת, בכל זאת בענין הטלטול מגישים לו שוב ושוב, [אנשי המוקד עוררו על כך שא"כ חייבים לעשות עירוב ביישוב שלו. ובס"ד כבר עובדים להתקין שם עירוב]. רואים אנו שמלאכת הוצאה ואיסור טלטול, אינם מתקבלים כ"כ

ומצאנו יסוד לבעיה הזו, בדברי התוס' בתחילת מסכת שבת, שהקשו מדוע התנא כותב במושגה שמלאכת הוצאה היא שתיים שהן ארבע, הוצאה והכנסה, לעני ולבעל הבית, הרי סה"כ זו מלאכה אחת של העברה מרשות לרשות, מה לי מוציא ומה לי מכניס.

ותירצו שמלאכת הוצאה היא מלאכה גרועה, שלא שינה שום דבר בנוף החפץ, אלא רק העביר אותו, ולא נראה לאדם כמלאכה. לכן התנא היה צריך לפרש ולפרט שהאיסור כולל גם הוצאה מרה"י לרה"ר, וגם הכנסה מרה"ר לרה"י. הרי מבואר שמלאכת הוצאה לא נתפשטת כ"כ בדעת בני אדם, ולכן גם בציבור שלנו יש הרבה שמקילים יותר ממה שראוי להם לפי דרגתם.

אביו של האחראי חלם שהעירוב פסול, וכך היה

האחראי הנזכר לעיל שמח לפגוש אנשים שעוסקים בעירוב, והוא סיפר בהתרגשות דבר נורא שאירע לו לפני תקופה. יום אחד אביו קם בבוקר ואומר לו שהעירוב פסול, בגלל שאתה לא משגיח טוב על העירוב במקום מסוים, והאב אמר לו בדיוק על איזה מקום הוא חלם שיש בעיה. הבן נבהל, והרהר בעצמו שבדיוק באותו מקום הוא לא בדק כמה שבועות. הימים היו ימי חורף קשים, ובמושבים שיש אדמה חקלאית רכה, קשה מאוד להיכנס לכל מקום, ויש מקומות שנעשים ביצה, שאם נכנסים לשם, שוקעים ולא יוצאים מרה. מיד הוא אמר לאביו שהשבוע הוא יבדוק שם.

באותו שבוע בבדיקת העירוב הוא עשה מאמץ ונכנס לשם אל מאחורי העצים, ואכן הוא רואה שענף גדול של עץ נפל על החוט וכופף אותו הרבה מאוד, גם כלפי מטה וגם לצד. הוא נדהם מגודל ההשגחה השמימית המיוחדת, משמים משגיחים על מעשיו, ודאגו לגלות לו שיש בעיה בעירוב שלו. הרגשה מרוממת אחזה בו, גם כעת בשעה שחזר וסיפר את הסיפור לאנשי מוקד העירוב. הוא הוסיף ואמר שאביו אדם פשוט מהמושב, אין לו גילויים משמים, מה שכן אפשר לומר שהוא קרא את ספר התהילים כמה מאות פעמים במשך חייו, ורואים שהקב"ה גילה לו דבר, כדי להציל את בנו ואת בני המושב ממכשול. איננו יודעים חשבונות שמים, יתכן שזו זכות של הבן, ויתכן שזו זכות של האב, ואולי זכות של בני המושב, ועל כל פנים זה ודאי דבר מיוחד, שנותן

[באופן זה החסרון רק כששוקע באופן הניכר, כיון שיש לחיים]. ומ"מ במקרה זה החוט היה מתוח כדון, ולא היתה בעיה של חוט רפוי.

הבודק התקרב אל מקום הלחי, לבדוק את מיקומו מתחת החוט, והחל להסתפק האם נחשב שהלחי מתחת החוט. הסובבים אותו שאלו בסקרנות מה הבעיה, הרי הלחי נראה בדיוק בקו של החוט. אמר להם הבודק שיסתכלו על חיבור החוט לקיר, ויאמרו מעצמם מה יכול להיות כאן בעיה בענין זה, כדי שילמדו להבחין לבד. המשתתפים הבחינו במציאות המשווה, שהחוט קשור לכבל ואינו מגיע עד הקיר, וגם הבחינו שהלחי תחת הכבל, אך לא ידעו מדוע יש בזה בעיה הלכתית.

והנה בחכמת שלמה (נדפס על גליון השו"ע, סי' שס"ג סכ"ו) כתב שאם יש טבעת המקיפה את העמוד, והחוט קשור לטבעת [דבר המצוי בעמודי חשמל מעין], צריך שהלחי יהיה תחת החוט עצמו, ולא תחת הטבעת, כלומר שהטבעת אינה נחשבת המשך של החוט. והטעם משום שהיא אינה ממשיכה בקו ישר עם החוט, אלא נפתחת לצדדים, וניכר שאינה בצורה של המשך, לכן אי אפשר להחשיב אותה המשך של המשקוף. ממילא המשקוף מסתיים בחוט, ואם הלחי תחת הטבעת הוא פסול, כדון לחי שאינו מתחת החוט. לפי זה הורה הגאון רבי יעקב בלוי זצ"ל לעוסקים בעירוב של בד"ץ העדה החרדית בירושלים, שאם קושרים את החוט מסביב לעמוד תאורה, ועושים את הקשר [לאחר הסבוב] על החוט של העירוב, צריך לעשות את הקשר מהודק וצמוד לעמוד ממש, כי אם הוא לא מהודק לעמוד, נוצר כעין טבעת ויהיה מצב שהלחי [או החלק התחתון הבלוט שמשמש כלחי] לא יהיה תחת החוט אלא תחת הטבעת, ואינו כשר.

לפי דין זה, ה"ה בחוט הנ"ל, שקשור לכבל חשמל שיוצא מן הקיר יותר מעשרה ס"מ בצורה כעין טבעת, אינו יכול להחשב המשך של החוט, וצריך שהלחי יהיה רחוק מן הקיר, כדי שיהיה תחת החוט עצמו. אבל בצורה זו שהלחי קרוב לקיר, והוא תחת הכבל, יש להחשיבו כמו לחי שאינו תחת החוט, ואינו כשר.

סידור העירוב ע"י מארגני הנופש

מקרה זה הוא אחד ממאות מקרים, שאנשים טובים רוצים לעשות עירוב מהודר, ומחוסר תקציב הם מחפשים לאלתר פתרונות שונים ומגוונים, לעשות צורות הפתח, לקשור חוטים ולהעמיד לחיים, אלא שכל דבר שאינו סטנדרטי יש בו הרבה הלכות ופרטים, שאדם שאינו עוסק בהם לא מעלה על דעתו. וכאשר באים לאחר זמן אנשים שעוסקים בעירובין, מבחינים מיד בדברים שאינם כהלכה.

במה דברים אמורים, כעת לפני היציאה לימי בין הזמנים. זכינו בס"ד שנכנסה התעוררות גדולה בעניני עירובין, הרבה משפחות מתקשרות לברר על העירוב, לפני ששוכרים את המקום, ובמקומות רבים אין עירוב ברמה הראויה לבני תורה, המשפחות באמת משתדלות להיות במחם סגור, או שהמשפחות שיש להם תינוקות יהיו במבנה שבו חדר האוכל, ולא יצאו איתם מהבנין. אבל בהרבה מקרים אין אפשרות ולכן המשפחות דואגות לעשות עירוב לחצר שמתארחים בה, לפי מיטב הידיעות של בני המשפחה, ובענין זה צריך להדגיש שיש הרבה ידיעות הלכתיות שאינן ידועות למי שאינו עוסק בהם, וגם קשה להבחין בכל הדברים. ולכן כדי שלא יצא מכשול, צריכים לפנות מראש, ולקרוא למי שמתעסק בעירובים, וידוע שהוא בקי ומומחה בפרטי ההלכות והפרקטיקה, שיבדוק ויאמר כיצד לעשות ומה לעשות.

ניתן להזמין בודק ע"י המוקד הטלפוני של מוקד העירוב 054-8483320

ארון של בוק משמש ללחי, ודין לחי רחב

בבדיקת העירוב השכונתי ביום שישי האחרון, באחת השכונות בבני ברק גילה הבודק חשש בכשרות לחי, ע"י עירנות מיוחדת. באותו רחוב יש לחי מקורי מאוד, שהומצא לפני הרבה שנים, ובשעת חידוש העירוב לא מצאו דרך טובה כ"כ להחליף אותו, [כיון שהמדרכה של בני ברק מאוד צרה, בפרט באותו מקום, ועמוד עם לחי מצמצם את המעבר לאנשים עם עגלות]. לפני שנים לא רבות, עדיין לא היו תרומות כ"כ, לעשיית עירובים שכונתיים, משפחות רבות לא טלטלו אפילו ע"י בני ביתם, והאחראים היו עמלים למצוא פתרונות זולים. כמובן שעמודים לא עשו כלל, אלא קשרו את החוטים לבתים ולמרפסות (כמו שהוזכר ברמ"א סי' שס"ג סכ"ו), אבל גם בלחיים עשו כל מיני פתרונות. בצורת הפתח הזו, המציא האחראי שאינו צריך לעשות לחי כלל, אלא הוא מתח חוט של עירוב במכוון מעל ארון של בוק, וכיוון אותו בצורה מדויקת מאוד שיהיה כשר ע"פ הלכה.

בדין לחי מארון חשמל או בוק, יש שאלה של לחי רחב. דעת המקור חיים (בתיקון עירובין, הנדפס בסוף הל' פסח) שאם הלחי רחב ד' אמות אינו כשר ללחי. ולפי"ז אין בעיה בארונות אלו, כיון שאינם באורך ד' אמות. והחזו"א (סי' ע"ס"ק יח) חולק על דברי המקור חיים, וסובר שאפילו אם הלחי ארוך ד' אמות הוא כשר, ומ"מ כתב בהערה שם שאם יש בלחי ג' או ד' טפחים מהחוט ולפנים, אפשר דהוי פתחי שימאי. וכך נוקטים למעשה להקפיד בפרט בעירובים השכונתיים, שאם משתמשים בלחי רחב, יש להקפיד שהחוט יהיה בתחילתו בתוך ג' טפחים הראשונים, כדי שלא יהיה חשש של פתחי שימאי, ואז אין חסרון במה שהלחי בולט כלפי חוץ מהעירוב. לפ"ז הקפיד האחראי לכוון את החוט שיעבור מעל הארון כ-20 ס"מ מתחילת הארון [כלפי שטח העירוב], והארון עצמו הוא הלחי.

מאז שהאחראי קשר את החוט, הוא הספיק להיקרע כמה פעמים, וגם האחראי שאחריו המשיך בדרך זו, וכיוון את החוט במקום זה.

עירנות של הבודק בעקבות החלפת המדרכה

בשבוע האחרון עשו עבודות תשתית להחליף את המדרכה. ביום שישי היו עדיין באמצע התהליך, המדרכה הקודמת כבר לא היתה, והחדשה עדיין לא באה. הבודק עבר וראה שעבדו שם, לכן התבונן היטב שאין שום שינוי הפוסל. והנה הוא מבחין בשינוי קטן, שאינו יודע להכריע האם הוא פוסל. בתחתית הארון יש חלק קבוע שאינו נפתח, ומעליו מתחילים הדלתות, והחלק התחתון נפגע והתעקם כלפי פנים. אמנם הוא עדיין עמד במקומו, אבל נוצר כביכול שקע בתחתית הלחי. הבודק הודע מיד לאחראי הראשי, והאחראי אמר שיבוא בעצמו לבדוק ולהכריע.

האחראי הגיע וראה שהשקע שנוצר הוא כמה סנטימטרים, ומיד הוא אמר שיש בזה שאלה של פתחי שימאי. בדין זה שאלו פעם את מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, בדבר דומה שהיו שקעים קטנים, באופן שמדובר בדבר שזו צורתו המקורית והטובה. ומרן השיב בבליטה שהיא כשני ס"מ, שהיא כשרה ואינו עושה חשש של פתחי שימאי. לפ"ז האחראי ידע שעד שני ס"מ הוא יכול להכשיר, ועל סמך זה היה סומך כל השנים על

לחי מארון של בוק, ואמנם שינוי זה תחת הקרקע

ארון זה, למרות שיש קצת שקע מתחת הדלתות. אבל כעת שנהיה שקע יותר גדול, ובפרט שזה כבר לא צורתו המקורית, אלא מחמת שנשבר, הרי זה דבר הרוס שעליו נאמר את הדין של פתחי שימאי, שהלחי אינו דבר שלם, ולא דבר ישר.

הוסיף האחראי ואמר לאברך נוסף שפגש אותו, וביקש להשתתף ולראות את אחד מתוך עשרות המקרים שיש תקלה וקלקול העירוב.

הנה אם היו עושים כבר את המדרכה החדשה, לא היתה בעיה, כיון שמדובר בתחתית הלחי, וזה יהיה למטה מג' טפחים, שגם אם היה שם חור, זה היה כשר, שע"י דין לבדו נחשב כאילו מגיע עד הקרקע (ע"פ שו"ע סי' שס"ב ס"י). אלא שכעת שחסר את גובה המדרכה, יוצא שהשקע נמצא למעלה משלושים ס"מ, והוא נמצא בעיקר הלחי, שכבר אי אפשר להתירו ע"י לבדו.

לאחר שהאחראי החליט שצריך לתקן, הוא חיפש כיצד לתקן, מה אפשר לעשות, הרי השעה היתה קרובה לשבת, לא כדאי להזיז את החוט, כיון שבשבוע הבא יעשו את המדרכה החדשה, שאז גם אם לא יתקנו את הארון, הוא יהיה כשר ללחי ע"י לבדו לקרקע וכו'. הפתרון הפשוט הוא להוסיף לחי זמני לפני הלחי השבור, אבל כיון שמדובר בארון של בוק, לא שייך לחבר אליו לחי עם ברגים.

ערימת אבנים שהונחה ע"מ להגביה את הקרקע

האחראי עמד וחשב, עד שמצא פתרון קל, הוא קיבץ אבנים שנותרו בקצוות מהמדרכה הישנה, והושיב אותם סביב לעמוד, והתכוון לכטל אותם לקרקע לשבת זו. בצורה זו הוא כביכול הגביה את הקרקע, ומעתה גובה החלק השבור הוא בתוך ג' טפחים לקרקע, ושוב הארון כשר מדין לבדו לקרקע, גם בלי החלק השוקע. אמנם לא מספיק להוסיף שני אבנים לפני הלחי, מפני שצריך שהלחי לא יהיה גבוה ג"ט מכל הקרקע שלפניו במשך ד' טפחים. לכן הוא הוסיף הרבה אבנים מסביב, עד שנוצר שטח ד' על ד' טפחים של קרקע מוגבהת.

ארון בוק מתחת צורת הפתח

באחד הישובים שנבדקו בשבוע האחרון ע"י מוקד העירוב, נתקל הבודק ג"כ בדין ארון חשמל. באחת מצורות הפתח שהיו שם עמד ארון חשמל בדיוק

בו בשני ידיו. האם מותר לו ללכת עם הילד בצורה כזו, או שמוא גם זה נקרא מלטול, משום שכל יכולתו ללכת היא רק ע"י שנשען על ידי המחזיק בידיו.

והנה דין זה מפורש בשו"ע בהלכות שבת (סי' ש"ח סעיף מ"א) וזה לשונו, "האשה מדדה את בנה, אפילו ברשות הרבים, ובלבד שלא תגררהו, אלא היא מגביה רגלו אחת ויניח השניה על הארץ, וישען עליה עד שיחזור ויניח רגלו שהגביה, שנמצא לעולם הוא נשען על רגלו האחת". מבואר שלמרות שהוא נתמך בידי אמו מ"מ כאשר הוא מרים את רגליו, ובאותו זמן הרי הוא נשען על רגליו, ההגדרה היא שהוא ילד הולך, ולא נישא, שהאחזיה היא רק כדי שהוא לא יפול, אבל המלטול נעשה ע"י הליכתו בכוחות עצמו, וזה מותר. לכן אמר לו המשגיב, שאם הילד מניח את רגליו, ומתקדם ע"י רגליו, מותר להחזיק בידיו, אף כאשר הוא נשען עליהם באופן שבלעדיהם הוא יפול.

לתת לתינוק שיטלטל מוצץ בפיו

האברך שמה שמצא פתרון לקחת את בנו, כנראה שהדרך שהיה צריך לקחתו היתה דרך קצרה. אך הוא הוסיף ושאל האם אפשר שבנו הקטן יקח מוצץ בפיו, האם יש בזה איסור מלטול, ואם זה מלטול הרי מדובר קטן ממש, ואינו מחויב אפילו בחינוך.

והנה מצד דיני מלטול, יש במוצץ דין מלטול, למרות שהוא נוטל אותו בפיו ולא בידיו, כמו שכתוב במשנה שהמוציא אוכלים בפיו חיובי. והמוציא אינו נחשב מלבוש של התינוק, ולכן זה מוגדר כמלטול גמור. (וגם אם קושרים את המוצץ לבגד של התינוק עם סרט, אינו מוגדר כחלק מן הבגד, אלא כמו אדם שתלה שקית עם דברים על הבגד, שיש בזה איסור מלטול. [ורק אילו המוצץ היה קבוע באותו בגד היה חקק ממש. ולא כאשר מעבירים אותו מבגד לבגד]. וא"כ הנידון הוא על החלק השני, כיון שמדובר בקטן ממש. הנה באמת כאשר ילד קטן פחות מגיל חינוך נוטל מעצמו מוצץ ויוצא, אין דין למחות בו. כיון שאינו מחויב בחינוך. ורק מגיל שהגיע לחינוך צריך למחות בו וללמדו, כמבואר במשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק מ"ד). ולגבי איסורים הוא מגיל קטן מאוד, כאשר מבין כשאומרים לו שהדבר אסור, אף שאינו מבין בטעמי האיסור (משנ"ב סי' שמו"ג ס"ק), וזה בערך בגיל שנתיים עד שלש, כפי שהורה פוסקי זמנינו (ע"י ספר שבתא דינוקא פרק י' סעיף ט).

ולכן לגבי מה ששאל אחד מהשואלים על ילד בן שלוש, לגביו כבר יש דין חינוך, וצריך ללמד אותו שלא ילטל, כמבואר במשנ"ב (סי' שס"ב שם), שמש"כ נגמ' שקטן ילטל את המציאה, היינו רק כשעושה מעצמו לצורך עצמו, וכשאביו אינו רואהו. אבל לגבי השני ששאל על תינוק בגיל שנה וחודש, הרי אין בו דין חינוך, ואין איסור אם הילד לוקח ומלטל בפני אביו, ומ"מ כתב המשנ"ב שלתת לו בידים אסור אף בתינוק קטן, ואף בכרמלית, משום איסור ספיה (סי' שמו"ג ס"ק), וסי' שס"ב שם). ולכן אסור לתת לו את המוצץ שיקח אותו לחוץ.

שאל האברך האם יכול לתת לו את המוצץ בבית כשעדיין לא יוצא, ואח"כ לתת לו יד שייצא, שבצורה כזו הנתינה לתינוק לא היתה על מנת שיוציא. המשגיב הפנה את השאלה אל אחד מרבני העירובים, והרב השיב שגם אם הילד לקח מעצמו את המוצץ והכניסו לפיו בתוך הבית, אסור לתת לו יד שייצא, דכיון שהוא במצב שיש עליו משה, וע"י נתינת היד האדם קורא לו שייצא ויעשה את פעולת ההוצאה, הרי זה כמו שנותן לו שיוציא, ויש בו דין ספיה.

אמר האברך שאם כן הפתרון הוא להכין מלפני שבת שני מוצצים, אחד במקום האירוח לסעודות, והשני במקום השינה, וכך יוכל להימנע מלטול, הוא ואשתו וגם בנו הקטן.

תרומות לסידור העירוב בשלשה ישובים מבוקשים

במוקד העירוב יש כעת שלשה ישובים מבוקשים, שמתארחים בהם משפחות בני תורה, ורבים מבררים על כשרותם, אך כדי להביא אותם למצב כשר לבני תורה אנו זקוקים להוסיף על ההשקעה של האחראי מטעם המושב, ותקציב זה לא ניתן לקבל מהמושב, ולכן הדברים מתעכבים כבר למעלה מחודש. אנו פונים בזאת לכל מי שחפץ לזכות במצוה, ע"י תרומה שסייע לשלוח לשם את עובדי מוקד העירוב, שיסדרו את הדברים הנצרכים.

סידור העירוב בישוב ה. 2400 ש"ח - נתרם חלקית - ונשאר 1800 ש"ח
סידור העירוב בישוב ה.ו. 6400 ש"ח - נתרם חלקית - ונשאר 5600 ש"ח
לתרומות נא לפנות למ"ל של מוקד העירוב 054-8483320

תודה מיוחדת לכל התורמים

וכל המסייעים יזכו לברכת השבת מקור הברכה

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- AB3320@GMAIL.COM

מתחת החוט, במקרה זה לא היה צריך שהארון יהיה לחי, אלא הוא דוקא הפריע מתחת החוט, מפני שהוא מחיצה המחלקת באמצע צורת הפתח.

והנה יש פתרון במקרה כזה שהארון יישמש ללחי לשני הצדדים, ואז החוט נחשב כשתי צורות הפתח, אחת עד הארון, ואחת מהארון, ובצורה כזו אין בעיה של מחיצה, כיון שהיא לא באמצע אלא בין שתי צוה"פ אולם הוא לא היה בכונה מתחת החוט, ולכן לא היה מכוון כהלכה, אלא עמד באלכסון והיה בולט מהחוט יותר מדי טפחים. במקרה זה לא היה פתרון קל להכשיר את צורת הפתח, כיון שאי אפשר להצמיד לחיים לארון החשמל וכפי הנראה הפתרון יהיה רק להזיז את העמוד למקום אחר, באופן שהחוט לא יעבור מעל הארון.

הוספת לחיים על ארון שיש לו גג הבולט

מקרה נוסף שהיה אצל אחד האחראים על עירוב שכונתי בדרום הארץ, והוא צילם ושלח אל הגליון, ואמר שהוא התעורר לכך בעקבות דין וציור דומה שהופיע בגליון. תחת אחת מצורות הפתח שעומדת זמן רב, הוא הבחין שיש ארון חשמל. האחראי אמר לעוזר המתלחה אליו שמוסייע לו בתיקונים, שנראה שהארון מתחת החוט. אך העוזר אמר שלא נראה לו שהארון תחת החוט. האחראי הביא את המכשיר הידוע [הבקבוק והשרשרת] ומדד וראה שבאמת הארון מתחת החוט. האחראי התפלא מאוד איך עד היום לא ראה את הדבר הזה, והתפעל כמה כח הציור מועיל לו בבדיקת העירוב.

והנה במקרה זה הארון נמצא לאורך החוט, וא"כ בעיקרון הצד של הארון שרחבו כארבעים ס"מ, יכול להחשב לחי כשר לעירוב. אלא שהאחראי שם לב שיש לארון גג בולט כעשרה ס"מ. דסר זה אינו מצוי בדרך כלל, שיהיה גג בולט כ"כ, ומ"מ באופן שיש גג הבולט, אי אפשר להשתמש בו ללחי, כיון שהגג מפסיק בין הלחי לחוט, כמו שכתב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ב). האחראי התקשר למוקד העירוב ביום שיש, ושאל אם אפשר להכשיר ארון עם גג שבולט כ"כ, והמשיב אמר לו שכאשר בולט עשרה ס"מ כשיעור טפח, זה כבר גג חשוב ואינו כשר, והפתרון הוא רק להעמיד לחיים באופן שיהיו רחוקים מהארון שלא יהיה הגג מפסיק ביניהם לחוט. האחראי הזדוה והביא שני לחיים והעמיד אותם משני צידי הארון, ומרוחקים מהארון, והם הלחיים המופיעים בתמונה הסמוכה.

אנו שמחים לקבל תגובות כאלו מהאחראים, שמספרים על התועלת המעשית מקריאת הגליונות, ומוסיפים לזכות גם את הרבים בדברים אלו.

למזהיר ולנזהר

שאלות הלכתיות לנזהרים שלא לטלטל

לאחוז בידו תינוק שעכשיו התחיל לצעוד כדי שילך ברחוב

בשבוע האחרון היו שני אברכים מבין השואלים במוקד העירוב, ששאלו אותה שאלה בענין מוצץ. יתכן שלחלק מהקוראים התשובה פשוטה, מ"מ כאן היא שאלה חדשה, שעדין לא הובאה בגליונות אלו. אחד מהשואלים היה צריך להתארח בעיר מסוימת שהעירוב שם בעייתי, ואינו יכול לסמוך עליו אף לקטנים. השואל לא ידע על כך, והתקשר ושאל לתומו האם אפשר לטלטל בעיר פלונית. אמר לו המשיב את התשובה הנ"ל, לפי המידע שנמצא תח"י, שלפי הוראת הרבנים אין לסמוך עליו אף לא לקטנים.

האברך קיבל מיד את הדבר, שהם לא יוכלו לטלטל כלל, והעלה רעיון אחר. בנו כעת בגיל שנה וחודש, וכבר צועד על רגליו, אך לא לבד, אלא צריך להחזיק

